Pierasyłka apłačana ryčałtam

Nr. 48 (593). Wilnia, Aŭtorak 25 Śniežnia 1934 h. Hod X (XVIII).

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi: WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1). Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.	HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.	Košty wydawańnia pakrywajuć skladki. Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy — 1 zał.

Усіх супрацоўнікаў, падпішчыкаў, чытачоў і прыхільнікаў „Бел. Крыніцы“ вітаем з КАЛЯДНЫМІ СЬВЯТАМІ і з НОВЫМ ГОДАМ, жадаючы вытрывалсьці ў барацьбе за вызваленьне Беларускага Народу!

Рэдакцыя і выдавецтва «БЕЛАРУСКАЙ КРЫНІЦЫ».

KSIANDZU ADAMU STANKIEWIČU, niaŭtomnamu i zasłužanamu pracaŭniku na biełaruskaj niwie, filomatu biełaruskaj narodnaj dušy i praŭdy, z nahody prypadajučych na 24.XII 34 Jahonych Imianinaŭ wyražajem swajo ščyraje žadańnie ŭdačnaj dalejšaj pracy dla ščaścia i dabrabytu Biełaruskaha Narodu, a razam z hetym dla ščaścia asabistaha. Mnohija lety!

Ad imia mnohich Biełarusaŭ:

Lawon Dubiejkaŭski

Jan Šutowič

Wilnia. Wiktar Wasileŭski.

Św. p. Albin Stepowič

Jašče adna wyboina ŭ biez taho nia lišnie hustych radoch wilenskaj biełaruskaj hramady, koštam jakoj na Horcy literataŭ na mohiłkach Rossa ŭ Wilni wyras sioleta jašče adzin nowy kapiec.

Pamiž žywymi padarožnikami pa zdradliwaj ziemskaj kałainie nia stała światoj pamiaci

ALBINA STEPOWIČA,

sumlennaha pracaŭnika dla biełaruskaj sprawy na ŭsich dastupnych jamu dzialankach pracy, jak swaich rodnych, tak i dalokich, zamiežnych.

Wiestka ab niespadziawanym adychodzie św. p. Albina Stepowiča ŭ biezpawarotnuju wiečnaść iskraj ablacieła 18 h. m. nia tolki Wilniu, ale i prawincyju, prywodziačy kožnaha dasłoŭna ŭ asłupleńnie. Bo-ž ličanyja tolki asoby sioje-toje wiedali ab chwarobie jahonaha asłablenaha serca, dy i tyja nie dahadwalisia, što tak niaŭchilna ewaneličnaja praŭda ab niawiedańni „dnia i hadziny“, z katorymi abrywajecca misternaja nitka ludzkoha žyćcia.

I heta nitka abarwałasia... Niečakana...

* * *

Św. p. Albin Stepowič, rodny brat, taksama ŭžo niabožčyka, Kazimiera Swajaka (Ks. K. Stepowiča), radziŭsia 18 sakawika(III) 1894 h. u sialanskaj siamji wioski Barani, Świancianskaha paw. Pa pačatkawych nawukach u blizkich Žukojniach i siarednich (Muzykalnaja škoła im. Montwiła) u Wilni, A. S. apynuŭsia až u dalokaj Kazani na Wołzie, dzie adnačasna z pracaj na žyćcio jon dalej wučyŭsia ŭ tamašnim uniwersytecie, a paśla ŭ uniwersytecie Wilenskim (ad 1921 h.). Tut užo, u Wilni, niabožčyk byŭ čynny: jak wučyciel Wilenskaj Biełaruskaj Himnazii, supracoŭnik, a paśla i wydawiec „Biełaruskaj Krynicy“, staršynia Wilenskaha Addziełu Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury, sekretar Centralnaha Uradu taho-ž Instytutu, wice-staršynia CK BChD i pasoł u sojm ad imia tej ža BChD (1928-1930), supracoŭnik šmatlikich biełaruskich hazet i časapisaŭ, pilny referent biełaruskich spraŭ u presie zahraničnaj i naahuł niebiełaruskaj, inicyjatar i zakładčyk wolnych dyskusyjnych wiečaroŭ, wiedamych jak „Piatnicy“, urešcie—kiraŭnik Biełaruskaha Kaścielnaha Choru ŭ Wilni.

Ab hetaj apošniaj pracy treba skazać niekalki słoŭ asobna, bo niabožčyk byŭ pieradusim mastakom-muzykaj, zajmajučysia systematyčna pieśniaj biełaruskaj naahuł i kaścielnaj u asobnaści. Piaru niabožčyka naležyć cely rad narysaŭ ab biełaruskaj pieśni i samych pieśniaŭ, raśkidanych u roznych wydańniach, a jašče bolš u dahetul niawydanych rukapisach. Z wydanych asobna zasłuhoŭwaje na

Савецкі Туркестан і яго імкненьні.

Калі Саветы, колькі месяцаў таму, увайшлі ў Лігу Нацыяў, Беларускі Нацыянальны Камітэт у Вільні на рукі старшыні Лігі Сандлера выслаў мэморыял. У мэморыяле гэтым К-т тлумачыў, гдзе і сколькі ёсьць беларусаў і якое іх гдзе палажэньне, падчоркаваючы аднасна, што савецкі пасол у Лігу, які забірае голас і ад імя Усходняе Беларусі, сапраўдным прадстаўніком гэтай апошняй не зьяўляецца.

З падобным мэморыялам да тэй-жа Лігі Нацыяў выступілі некалькі тыдняў таму прадстаўнікі і іншых паняволеных Саветамі народаў, як Каўказу, Туркестану і Украіны. Мэморыял гэтых народаў між іншым гавора: ...«Адным з галоўных довадаў патрэбы прыняцьця Саветаў у Лігу Нацыяў ёсьць тое, што ня можа аставацца ў ізоляцыі дзяржава, якая налічае 160 мільёнаў насельніцтва. Але што гэна за насельніцтва? Вось-жа, згодна нават са статыстыкай савецкай, Расейцы састаўляюць толькі 52,9 прац., залічаючы сюды казакоў Дону і Кубані. Астальная-ж палова насельніцтва складаецца з іншых нацыянальнасьцяў, як народы Каўказу, Туркестану, Татары, Украінцы, Беларусы і іншыя»...

Гэтае супольнае выступленьне прадстаўнікоў розных паняволеных Саветамі народаў дае нам нагоду бліжэйшага з некаторымі з іх знаёмства.

На гэты раз хочам нашых чытачоў бліжэй пазнаёміць з нацыянальна - палітычным пытаньнем Савецкага Туркестану ў Азіі.

Туркестаны ёсьць два: усходні, які ляжыць між Манголіяй, Гімалаямі і Кітаем і які апошнімі гадамі крывавай барацьбой адваяваў ад Кітайцаў і Саветаў сабе незалежнасьць, — і Туркестан савецкі, або заходні, які ляжыць зараз за Уралам і Касьпійскім морам і якога Саветы сяньня зьяўляюцца поўнымі валадарамі.

Туркестанам гэтым Саветы даражаць так, як Англія Індыяй. Калі-б Туркестан пазбыўся няпрошанай маскоўскай савецкай апекі, дык за гэтым пашлі-б і ўсе іншыя паднявольныя народы ў Саветах, як у Азіі, так і ў Эўропе, не гаворачы ўжо аб вялікіх стратах для саветаў эканамічных.

Туркестан — край гэта аграмадны; займае ён чацьвертую часьць усяго СССР; слывe з багацьця бавоўнай; жывуць у ім народы бадай такія, як і ў Туркестане ўсходнім, з якім ён граніччыца, — паіменна: тюркі, казакі (але гэта ня тое, што казакі украінскія), Кіргізы, Кара-Калпакі, Туркмэны, Узбэкі і Уранцы, (Таджыкі). Агульны лік усіх 20 мільёнаў, пераважна, па рэлігіі магомэтан, з чаго расейцаў толькі 8 прац. Туркестан мае сваю слаўную гісторыю незалежнасьці палітычнай і культуры. Упадак наступіў у 15 ст. У палове мінулага стагодзьдзя пачалося адраджэньне, а так-жа пачаліся заваяваньні расейскіх цароў, якія ад 1865 году да 1891 г. аканчальна заўладалі Зах. Туркестанам.

Заваяваньне гэтага краю расейскім войскам абудзіла яго яшчэ больш. Народы Туркестану пачалі процоў чужынцаў паўстаньні. Найбольш слаўныя з іх у 1875 і ў 1898. Паўстаньні гэтыя цары патапілі ў крыві.

Вобак з працай палітычнай Туркестан ад 19 ст. вёў так-жа працу нацыянальна - адраджэнскую і прасьветную. Усё гэта разам у 1916 г. давяло да аткрытай барацьбы з Расеяй, калі Туркестан запротэставаў процоў царскай у сябе мобілізацыі.

Пасьля ўпадку царызму, пачынаючы ад 1917 г., Туркестан прыступіў да будаваньня сваей уласнай незалежнасьці і дзяржаўнасьці. Чырвоная армія аднак здушыла яго пачынаньні. У 1922 г. Туркестан узноў павёў барацьбу процоў савецкай окупацыі за сваю незалежнасьць. На чале гэтага вызвольнага руху стаў тады слаўны турэцкі генэрал Энвэр-Паша, які згодна з воляй Туркестану імкнуўся да стварэньня з гэтага краю незалежнай магомэтанскай дзяржавы. Павадыр гэты згінуў з рук здрадніка, перакупленага штабам чырвонай арміі. Па яго сьмерці Туркестан далей вёў вызвольную барацьбу аж да 1924 г. У гэтым часе Саветы, сконцэнтраваўшы вялікія сілы войска, краем заўладалі аканчальна.

Вызвольная аднак барацьба Туркестану адбываецца і цяпер. Існуюць там партызанскія аддзелы «басмачы», якія часта нападаюць на савецкае войска, на Г.П.У., на савецкія ўстановы і г. д. Апорай для іх служа родны Туркестан Усходні і суседні Афганістан. Партызаны гэтыя часта дастаюцца аж у глыб Туркестану, як гэта было ў 1930 г. Саветы процоў іх часта ўжываюць горнай артылерыі і аэрапланаў. У 1932 г. савецкія вайсковыя аддзелы на тэрыторыі Афганістану злавілі і павесілі ў Ташкенце слаўнага павадыра туркестанскіх партызанаў Ібрагіма-бека.

Здушыўшы Туркестан палітычна, эксплёатуючы яго эканамічна, душаць так-жа яго і ў галіне нацыянальнай культуры. У мінулым годзе Саветы расстралялі выдатнага туркестанскага публіцысту Мунэввэр-Кара за ягоны нацыяналізм і патрыятызм.

Усё гэта аднак ня ў сіле спыніць вызвольных імкненьняў Туркестану і—быць можа—не за гарамі той час, калі багатая краіна гэта станецца незалежнай дзяржавай!

ŭwahu hymn Bieł. Instytutu Haspadarki i Kultury na 4 miašanyja hałasy: „Dzie čutny mowy našaj huki“, da katoraha niabožčyk napisaŭ nia tolki muzyku, ale j słowy.

Pry miescy treba zaznačyć, što niabožčyku zusim nia čužoj była poetyckaja lira brata jahonaha K. Swajaka i tamu šmat pieśniaŭ kompanawanych niabožčykam naležać jamu nia tolki ŭ muzycy, ale i ŭ słowach.

Byccam u pračućci blizkaha kanca swajej padarožy, niabožčyk apošnim časam uziaŭšysia byŭ asabliwa za źbirańnie i paradkawańnie taho, što paśpieŭ zrabić za niadoŭhaje swajo žyćcio (pamior na 41 hodzie žyćcia). Mietkaje słowa i wostraje piaro ŭsio silniej pačynała słužyć bičawańniu padmiečanych niedastatkaŭ našaha žyćcia. U halinie muzyki biełaruskaj niabožčyk skłaŭ plan wydawiectwa biełaruskich narodnych i kaścielnych piesienńikaŭ. Z hetaha planu niabožčyk paśpieŭ wykanać tolki častku: apracawaŭ pieršy tom, jaki ŭžo nawat zdadzieny ŭ druk — sudžana jamu budzie adnak pakazacca ŭžo jak paśmiertnaje wydańnie. Usio dalšaje, na wialiki žal, astałosia ŭ niaspoŭnienych prajektach i čakaje na... sumlennaha nastupnika.

Hetak—u hrubych rysach — pradstaŭlajecca asoba niabožčyka, św. pam. Albina Stepowiča, na pachowiny jakoha dnia 19 śniežnia sabralisia ŭsie, chto tolki moh. Pryšli razłučycca: chto z znajomym i supracoŭnikam, chto — z tawaryšam i pryjacielam, chto — z blizkim i rodnym, a ŭsie razam — z idejnym biełaruskim kulturnym rabotnikam...

Žałobnaje nabaženstwa i taki-ž kondukt wiali ksiandzy biełarusy: A. Stankiewič i W. Hadleŭski, a apošniaje słowa nad hrobam niabožčyka skazaŭ i raźwitaŭsia z im ad imia ŭsich biełarusaŭ Ks. W. Hadleŭski, staršynia Centralnaha Ŭradu Bieł. Instytutu Haspadarki i Kultury. Liturhičnyja śpiewy wykanaŭ, jak umieŭ, samatužna, asiročany Biełaruski Kaścielny Chor, katoraha niabožčyk byŭ zakładčykam i achwiarnym kiraŭnikom.

Na Rossach, pobač z mahiłkaj K. Swajaka, wyras nowy kapiec, jaki schawaŭ u sabie na wieki św. pam. Albina Stepowiča.

Ziamielka Rodnaja, lohkaj budź Jahonym cialesnym astatkam, a Świetłaść biazustannaja świaci Dušy Jahonaj na wieki!

Adolf Klimovič.

Padziaka

Ks. Ad. Stankiewiču, Ks. W. Hadleŭskamu, Biełaruskamu Kaścielnamu Choru pry kaściele św. Mikałaja i ŭsim tym, jakija brali ŭdzieł u pachowinach św. pam. našaha brata Albina Stepopiča, — składajem na hetym miescy ščyruju padziaku.

J. i B. Stepowičy.

Wilnia, 20.XII.34

Новая магіла...

Умаўляюся з наборшчыкам. Значыцца, пасьля першага будзем друкаваць.

— Сягоньня — кажа — набралі абвестку аб сьмерці Стэповіча.

— Што? Які? Калі?

— Альбін...

Ляту хутчэй на вуліцу. Ля Гімназіі павінны быць клепсыдры. Няма. Забягаю ў кнігарню.

— Чулі? Памёр ..

— Чулі...

А яшчэ так нядаўна... Памятую — ішлі разам з ім са зборкі літэратаў нашых. І чуў я, што ён з намі, маладымі.

— Вы ня йдзіце з імі — казаў ён, гаворачы аб некаторых „літэратарах“, — гэта — зношаная публіка, нічога яна ня створыць... Шмат гаварылі... Разьвіталіся. Пайшлі сваімі дарогамі

Прыпамінаецца вясеньні вечар. Сядзім у Бэрнадынцы. Гаворым аб беларусах. Стэповіч... Альбін.., якога ўжо няма, выступае супроць маніі нэгаваньня, якая разьвілася сярод беларускай інтэлігенцыі.

— Нэгаваць лёгка, але пазытыўнае, ці што творым? Нэгаваньне ўсяго — найлепшае апраўданьне нашай бязьдзейнасьці.

У пацёмках блукае часта наша інтэлігенцыя. Асабліва цяпер. Ён быў тым, хто шукаў усьцяж нейкага выхаду да сьвятла.

Памятую... Сяджу на школьнай лаве. Пад носам „Solfegio“.

— До — ре — мі —

а пасьля песенька:

„У вакно маё яснасьць глядзела,
Сьветам ясных, вялікіх вачэй“...

Ён стаіць у клясе і махае рукой — раз — два — тры...

У вушшу гучыць песенька з маіх дзіцячых гадоў...

Ужо палова чацьвертай. Зараз запяюць... апошні раз.

М.

Achwiary balšawickaha teroru ŭ Saw. Biełarusi.

U Miensku 11 h. m. maskoŭskaja wyjezdnaja sesija najwyšejšaha sudu SSRR zasudziła na karu śmierci nastupnyja asoby: Fiedarowiča Mikołu, Sasnoŭskaha Ściapana, Statkiewiča Todara, Statkiewiča Uładzimiera, Korbuta Aleksandra, Hetmana Aleksandra, Korzuna Bazyla, Čubkowa Aleksandra i Šajmona Symona.

Heta śpis rastrelenych u pieršaj chwali krywawaha balšawickaha teroru na Biełarusi, što pačaŭsia paśla zabojstwa Kirowa ŭ Leninhradzie.

Kamunistyčny boh uściaž žadaje ludzkoj krywi i śloz. Teror, jak wa ŭsim SSRR, tak i Saw. Biełarusi pradaŭžajecca dalej: aryštoŭwajuć ludziej, wiaduć „śledztwa“ i hetak hatujuć świežyja achwiary nienasytnamu ludzkoj krywioj kamunistyčnamu bohu.

Да дыскусіі у справе абновы БХД.

Шмат пісалася ў „Беларускай Крыніцы“ аб рэарганізацыі БХД; выказывалі ў перадавіцах свае пагляды беларускія інтэлігентныя сілы. Я хачу тут падзяліцца з чытачамі, як глядзіць на рэарганізацыю БХД наша беларуская Браслаўшчына. Бываючы ў м. Браслаўі, я стараўся спаткацца і разгаварыцца з знаёмымі з усіх кутоў павету, каб даведацца ад іх, як глядзяць беларускія масы на рэарганізацыю БХД. Даведваюся, што зацікаўленьне абновай БХД надта вялікае, пераважна сярод праваслаўных беларусаў, бо раней мала сьведамыя правасл. беларусы лічылі БХД за арганізацыю каталіцкую і ўважалі, што да БХД павінны належыць толькі беларусы каталікі. Сьведамыя-ж беларусы праваслаўныя інакш глядзелі на справу, бо ведалі добра, што БХД ня была і ня ёсьць арганізацыяй выключна каталіцкай, дык і не баяліся ўступаць у сябры БХД. Цяпер наша Браслаўшчына чакаець, у якую палітычную форму выльецца цяперашняя БХД.

Спадзяюся, што і пасьля рэарганізацыі БХД рады яе не зрадзеюць, а павялічацца.

Ня буду тут забіраць голасу аб паасобных пунктах праграмы, а толькі скажу аб назове будучай арганізацыі, які высувае наша Браслаўшчына, а мяноўна: „Беларуская Лучнасьць“, бо гэтага нам найбольш не хапае.

Праваслаўны Беларус
Сябра БХД.

Браслаўшчына.

Mnoha pišacca ŭ „Bieł. Krynicy“ i ŭ inšaj pabiełarusku drukawanaj hazecie ab abnaŭleńni Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracyi. Napišu i ja ńiekalki słoŭ ab hetym.

B.Ch.D. hłyboka zapuściła kareńni ŭ biełaruskija masy. B.Ch.D. prawodzić u biełaruskich masach swaju dziejnaść nie ad učarašniaha dnia i dziela hetaha mnoha maje da siabie prychilnikaŭ, jakija aficyjalna ŭ hetu partyju i nie naležać. B.Ch.D. u biełaruskich narodnych masach uzhadawała całyja kadry ludziej, jakija cicha, ale pozytyŭna pracujuć siarod sialanstwa na niwie biełaruskaha adradžeńnia.

U dyskusyjnych artykułach u sprawie abnaŭleńnia B.Ch D. skazana, što B.Ch.D. dasiul nie abjadnała biełaruskaj intelihencyi ŭ bolšašci i ŭsiaho biełaruskaha narodu. Ale heta i nia dziŭna, bo i nijakaja partyja nia zmoža abjadnać u swaich radoch uwieś narod. Abjadnać uwieś narod moža tolki swaja dziaržawa. Ale niachaj budzie wiedama, što B.Ch.D. šyroka abymaje sialanskija masy, asabliwa ŭ Wilenščynie, i husta pa siołach maje swaich wiaskowych dziejačoŭ. Praŭda, B Ch.D. toj intelihencyi, što arjentujecca na čužyja siły, šukajučy dla siabie apiryšča, nie abjednywaje, ale, na moj pahlad, hetkaj intelihencyi i abjednywać nia treba.

Dziela ŭsiaho wyšej skazanaha, na moj pahlad, pry abnaŭleńni B.Ch.D. treba tolki ŭ niekatorych miascoch paprawić prahramu, pakidajučy stary nazoŭ — B Ch.D. A heta tamu, što naš narod lubić staroje, da B.Ch D. prywyk i šmat cenić B.Ch.D. za jaje doŭhaletniuju, wytrywałuju i stojkuju pracu.

U prahramie treba pakinuć: chryścijanizm, demokratyzm i nia možna ŭwodzić korporatyzmu, bo heta niešta i nia našaje i niezrazumiełaje dla biełarusaŭ. Socyjalny ład nam treba twaryć taki, jaki najbolš padchodzić biełarusam u paasobku i ahulna narodu. Treba apirać na siamji i apiakawacca joj. Hrunt u hetaj sprawie budzie chryścijanski. Dyk treba, kab u našaj arhanizacyi byli: biełaruščyna, chryścijanstwa i narodaŭładztwa.

J. Saławiejka.

Turhieli, kala Wilni.

Krychu z ekanamičnaj hieohrafii Sawieckaj Biełarusi.

(Praciah, hl. „Bieł. Krynica“ Nr. 45).

Spažywiecki promysł*)

Hetaja halina promysłu taksama apirajecca na miajscowuju syrcawuju bazu.

Jašče pierad suświetnaj wajnoj spažywiecki promysł Biełarusi, jak napr. winakurny, browarny, krachmalna patačny stajaŭ na dawoli wysokaj stupieni; ciapier hety promysł nabiraje jašče šyrejšaha značeńnia i abyjmaje nowyja haliny—miasnuju, bekonawuju, ptušynuju (damašnija ptuški—drob: husi, kury, kački, indyki i h. d.), fruktowuju, cukrowuju, žurawinawuju, małočnuju, masła—syrawarnuju i inš.

Spažywiecki promysł hurtujecca ŭ zaležnaści ad adpawiednaj stupieni sielska-hasp. raźwićcia paasobnych rajonaŭ.

Bolšymi centrami źjaŭlajucca: Homiel, dzie znachodzicca cały rad bekonawych fabrykaŭ, Worša, dzie niadaŭna pabudawany wialiki miasny kambinat, Mahiloŭ, dzie pobač z daŭniejšymi fabrykami spažywieckaha promysłu budujuć najwialikšy u całym Saw. Sajuzie miasny kambinat. U Połacku i Žłobinie pabudawanyja ahramadnyja jajčarska-ptušynyja kambinaty. Babrujsk, Wiciebsk i inš harady

*) Uwaha. Jak artykuł hety, tak papiarednija i budučy takoha-ž źmiestu apiorty wyklučna na sawieckich krynicach.

Wincuk Adwažny. 25)

Chłapiec.

POWIEŚĆ.

IV. Biezkaniečnyja ślozy.

— Mama, idziom skarej! kab nia było pozna, — naciskaŭ Wincuś u darozie.

— Idziom, idziom, synok!

I woś išli čuć nia podbieham, Hanula z Wincusiom, a serca tak biłasia ŭ ich — z taho paśpiechu i ad taho biezpakojstwa, — što až zajmała im duch, až treba było raz-dwa pieradychnuć u darozie.

Woś nareščie pryjšli na samuju kwateru, da samoha inspektara. Inspektar — jon byŭ i dyrektar — byŭ hałoŭnym haspadarom całaj škoły. Siadzieŭ u swaim pakoi i pierahladaŭ niejkija papiery.

— Čto wy skažetie? začem wy pryšli? — pytaŭ inspektar.

Hanula stała tłumačyć sprawu: jak, značyć, chłapiec zdawaŭ ekzamin u treciaje addzialeńnie, a papaŭ — niawiedama čamu—u druhoje. A Wincuk tymčasam horka płakaŭ

— Što-ž ja winawaty? — kazaŭ inspektar: — raz chłapiec zdaŭ ekzamin u druhoje addzialeńnie, dyk u druhim i pawinien być — tut niama bolš nijakaha razhaworu. Idzicie sabie damoŭ!

Ale Hanula z Wincusiom byli saŭsim druhoj dumki. Iznoŭ Hanula stała tłumačyć spačatku: i da taho prypomniła inspektaru, što chłapiec wielmi dobra wučyŭsia ŭ zawałackaj škole i čuć nia pieršym wučniem zdaŭ sialetniaj wiasnoj ekzamin. Inspektar hlanuŭ na Wincusia i taksama prypomniŭ jaho, jak ułaśnie hetaju wiasnoj jon sam ekzaminawaŭ dziaciej u Zawałacy i jak Wincuś śmieła i žywa rezaŭ wierš „Rossija.“ Prypomniŭ heta inspektar Staniukiewič — až jahonaja rasiejskaja duša zatrapiatałasia ad radaści, — a byŭ jon „rrrusski,“ jak kazali, na sto dwaccać pracentaŭ.

— Da, on chorošo otwiečał — ja pomniu, — zhadziŭsia z Hanulaj inspektar. — Zatoje, — kazaŭ, — budzie dobra wučycca ŭ druhim addzialeńni.

Iznoŭ Hanula pačała tłumačyć i prasić, a Wincuś tymčasam płakaŭ i płakaŭ.

— Čaho wy ad mianie chočycie? — zahamaniŭ nareščie inspektar: — treba było zdawać ekzamin u treciaje addzialeńnie, dyk my widzieli-b, što z chłapcom zrabić, a tak...

— Jon-ža zdawaŭ u treciaje, a niejak papaŭ u druhoje, — kazała Hanula.

— Jak to, zdawaŭ u treciaje? A prašeńnie pisali ŭ katoraje?

— U treciaje! — kazała Hanula.

— Posmotrim! — skazaŭ inspektar i pajšoŭ u swaje pakoi.

— Da, eto wierno! — kazaŭ, wiarnuŭšysia inspektar: — eto wsio waš Chaimowič naputał. Začem wy s nim swiazaliś?

— Jon sam da nas nawiazaŭsia! — skazaŭ Wincuś.

— Ale ŭžo i tak usio prapała, — kazaŭ inspektar: — u trecim addzialeńni ciapier užo niama miejsca. Idzicie damoŭ!

— Tak Hanula i pajšła z ničym. Jašče, praŭda, astawaŭsia cień nadziei, bo inspektar skazaŭ— „Posmotrim!“

Ciapier było jasna, što ŭsio papsuŭ Chaimowič, bo napisaŭ prašeńnie nia ŭ tuju klasu.

I woś jakraz spatkali na wulicy hetah-až winawataha. Chaimowič załapataŭ da Hanuli:

— Nu, što? Čaho wi chadzili da spektara? Što jon wam skazaŭ. Wi chadzicie da mianie — ja wam zara pamahu. Ja tam toje-heta...

— Inspektar kazaŭ, što ty durny! — zakryčaŭ Wincuś.

— Uj, kak možno? zacem on, smarkatyj małys mienia oskorblajet? Nu, ja taho nie pazwolu!..

— Mama, pojdziem! — ciahnuŭ Wincuś Hanulu za rukaŭ.

Hanula tak była razžalena i čułasia tak krepka pakryŭdžana, što nawiet zabyłasia naswarycca na Wincusia za heta hrubijanstwa. A Wincuś užo nia płakaŭ; tolki ŭ hniewie žaleŭ, što mała nasaliŭ Chaimowiču i pastanawiŭ druhi raz dapoŭnić. „Ja jamu nie daruju!“—kazaŭ Wincuś sam sabie.

A Chaimowič dumaŭ: „Uj, jaki hety małyš siardzity! z jaho musić niešta budzie: jon musić budzie kamandawać druhimi? — jaho treba pryłaskać. Nu jašče takoha siardzitaha chłapca nie bačyŭ...“

taksama majuć tyja ci inšyja fabryki z haliny spažywieckaha promysłu. Apračа hetaha ŭ BSSR pabudawana cełу rad wialikich chaładzilnikaŭ.

Chatni promysł.

Dawoli ważnuju rolu ŭ ahulnaj pradukcyi hraje drobny i chatni promysł, jaki addaŭna raźwiwaŭsia na Biełarusi, asabliwa ŭ tych rajonach, dzie šyraka wystupała wialikaje ziemleŭłaśnictwa (abšarnictwa). Drobnym i chatnim promysłam u Biełarusi zajmajecca 90 tys. asob, pałučanych u arteli, jakija abrablajuć sielska-haspadarčaje syrjo i dzierawianyja matarjały.

Sielskaja haspadarka.

Tut karystajusia matarjałami z 1931 i 1932 h., tak što padadzienyja wiestki ab sielskaj haspadarcy treba ličyć starymi, bo za apošnija dwa hady šmat zajšło źmienaŭ, asabliwa ŭ halinie kolektywizacyi sielskaj haspadarki.

M. Grin i Kaŭfman A. ćwierdziać, što ŭ sielska-haspadarčym pradpryjemstwie Saw. Sajuza BSSR naležyć rola rajonu, jaki maje pradukawać miasa, bulbu, lon i kanopli. Takaja specyjalizacyja sielskaj haspadarki Biełarusi ŭ adpawiednaści z rašeńniami XVI źjezdu WKP(b) znachodzicca ŭ nierazryŭnaj łučnaści z pracesam sacyjalistyčnaj rekanstrukcyi, šyraka achapiŭšaj biełaruskuju wiosku za apošnija try hady (1931—1933 h.). Pawodle aficyjalnych dadzienych k pačatku 1932 h. kolektywizacyjaj było achoplena bolš 50 proc. biedniacka-sieradniackich haspadarak Biełarusi. Saŭhasy-ž Biełarusi zajmajuć bolš-mienš adnu čaćwiertuju častku ŭsich sielska-haspadarčych hruntoŭ. Hramadzki sektar daje dźwie trecija sielska-hasp. pradukcyi Bieł. Respubliki.

Żywiołahadoŭla.

Jak padajuć sawieckija žarołv, bolš 55 proc. abšaraŭ BSSR wykarystowywajecca dla žywiołahadoŭli, čaho niama ani ŭ adnym rajonie SSSR, nie biaručy ŭžo pad uwahu stepawych rajonaŭ. Hetaki pracent abšaraŭ dahodnych pad žywiołahadoŭlu wyrazna kaža ab charaktary sielskaj haspadarki ŭ BSSR.

Siarod rajonaŭ eŭrapejskaj častki Sajuza SSR — BSSR staić na pieršym miescy pa kolkaści skaciny. Asabliwaje raspaŭsiudžańnie ŭ apošnija hady atrymała ŭ BSSR świnahadoŭla. U hetaj halinie hadoŭli Biełaruś daje 12 proc. praduktu cełaha Sajuzu SRR. Najlepš pastaŭlena świnahadoŭla ŭ akruhach: Mienskim, Homielskim: Mahiloŭskim. U hetych akruhach i znachodziacca specyjalnyja i dobra zainstalawanyja sawhasy świnahadoŭli, jakija majuć zwyš 200 tys. świniej.

Taksama taja sietka małočnych zawodaŭ, jakaja apošnimi hadami pašyrajecca (užo ciapier jość kala 400 takich zawodaŭ) pačynaje hrać wialikuju rolu ŭ specyjalizacyi na małočnaj žywiołahadoŭli paŭnočnych rajonaŭ BSSR, dzie znachodziacca aptymalnyja pryrodnyja ŭmowy dla zasiawańnia kulturnych traŭ i wielmi dobryja naturalnyja sienažaci. Na poŭnačy BSSR, u rajonach Połacka, Wiciebska i Woršy rahataja žywioła adznačajecca dobraj rasaj i wialikim pracentam wydajnaści kłustaha małaka.

Apračа paŭnočnych rajonaŭ BSSR jašče taksama razwiedziena dobraja rasa karoŭ u paŭdniowych rajonach Paleśsi. Ale tut žywiołahadoŭla maje značeńnie ŭ pradukawańni miasa, tut hadujecca bydła pierawažna na miasa.

Jak u paŭdniowych, tak i ŭ paŭnočnych rajonach BSSR, na tych abšarach, dzie wymahajecca šmat naturalnych i štučnych nawozaŭ (na hlebach ubohich)—siejuć wialikuju kolkaść lonu i kanoplaŭ. Na takich abšarach, jak z samoha charaktaru hleby wynikaje, žywiołahadoŭla nizka pastaŭlena; karoŭ kormiać pierawažna sałomaj i błahim sienam, tamu žywiołahadoŭla zaniadbana, jak halina niedahodnaja da raźwićcia.

Dawoli wialikich raźmieraŭ dasiahnuła u BSSR i hadoŭla awiečak. Biazumoŭna, jakaść woŭny biełaruskich awiečak nie wialikaja i tamu hety pradukt skarystowywajecca ŭ miesnych tkackich fabrykach; zatoje łoj, miasa i skura hrajuć ważnuju rolu i ŭ eksporcie zahranicu. Hadoŭla awiečak raspaŭsiudžana na cełaj Biełarusi tak, jak i hadoŭla damašnich ptušak i pčaławodztwa. Najwialikšyja centry hadoŭli ptušak—heta rajony Połacki, Žłobinski, Mahiloŭski i inš. Pčalarstwa najbolšyja raźmiery asiahnuła ŭ paŭdniowaj častcy Biełarusi.

Ziemlarobstwa.

U biełaruskim ziemlarobstwie pieršaja rola naležyć, biazumoŭna, techničnym kulturam pryčym pa pradukcyi lnu—daŭhancu Biełaruś staić na trecim miescy ŭ Sawieckim Sajuzie (paśla Smalenščyny, jakaja pryłučana da RSFSR i Horkaŭskaha kraju).

Chacia udzielnaja waha techničnych kultur u pasieŭnych płoščach BSSR usiaho tolki 7,2 proc. (biaz bulby), adnak značeńnie techničnych kultur u jaje sielskaj haspadarcy wielmi wialikaje.

Lonam zasiawajecca 300 tys. ha i kanoplami 38 tys. ha. Hetaja pradukcyja daje wielmi wysokuju tawarnaść. Dziela hetaha pa wartaści tawarnaj pradukcyi techničnyja kultury ŭ BSSR stajać na pieršym miescy ŭ ziemlarobstwie.

Treba jašče zaznačyć, što na BSSR siejuć tabaku (5 tys. ha) i harčycu (4 tys. ha). Da hrupy techničnych kultur treba jašče zaličyć bulbu (610 tys. ha), bo bulba ŭ značnaj kolkaści słužyć jak techničnaja syrawina dla krachmalna-patačnaha i browarnaha promysłu.

Zwaračwajuć na siabie ŭwahu taksama pasiewy karmowych kultur. Aŭsom zasiawajecca 625 tys. ha i jačmianiom 270 tys. ha, a taksama pasiewy traŭ, hałoŭnym čynam kaniušyny, 300 tys. ha, i inšych 85 tys. ha.

Dziakujučy rostu pasiewaŭ techničnych kultur, u BSSR dakončywajecca šybki pierachod na mnohapolle, a asabliwa ŭ zachodnich i paŭnočnych rajonach, jak Połacki, Aršanski, Wiciebski i Mienski.

Wałakniany pradukt u BSSR adyhrywaje nalwialikšuju rolu. Jon daje bolš 50 proc. waławoj pradukcyi ŭ sielskaj haspadarcy. U 1932 h. na palach BSSR pracawała 57 MTS (Mašyna—Traktarnych—Stancyjaŭ) u pierawažnaj bolšaści praznačanych na lnianyja i kanaplanyja zasiewy.

Lawon Paddubny.

Za terytoryjalnuju aŭtanomiju.

U polskich zakanadaŭčych pałatach ciapier razhladajecca pryniataja letaś sojmawaj bolšaściaj konstytucyja. Hetuju, niaŭdała na paśpiech śpiečanuju bebekaŭskaj bolšaściaj, konstytucyju treba było ŭ Senacie papraŭlać. Dyk woś nad hetymi papraŭkami ciapier i haworać.

Staršynia Ukrainskaha Senackaha Klubu senatar d-r A. Horbačewskyj ad Ukrainskaj Parlamantarnaj Reprezentacyi ŭ pramowie padčas dyskusii nad hetymi papraŭkami polskich zakonadaŭčych pałat skazaŭ pamiž inšym hetak: „Minajučy formu prawiadzieńnia konstytucyi ŭ Sojmie, abwieščajem uračysty pratest suproć tezaŭ konstytucyi polskaj dziaržawy, jakija nakirawany da dalejšaha skaročwańnia prawoŭ ukrainskaha narodu ŭ polskaj dziaržawie i damahajemsia dać mahčymaść ukrainskamu narodu swabodnaha, samastojnaha raźwićcia. Z hetaj metaj Ukrainski Senacki Klub padaść prapazyku, kab ułučyć u konstytucyjny zakon polskaj dziaržawy pastanowy, jakija pryznajuć dla ziamiel, zasielenych u bolšaści ŭkrainskim narodam, terytoryjalnuju aŭtanomiju z krajowym sojmam, uradam, administracyjaj; sudami, školniciwam, skarbam i terytoryjalnaj zbrojnaj siłaj. Hranicy i ład hetaj aŭtanomnaj terytoryjalnaj adzinki abaznačyć asobny zakon, što budzie twaryć sucelnuju častku konstytucyi polskaj dziaržawy"

Sprawa baraćby za aŭtanomiju ŭkrainskich ziemlaŭ u Polščy pastaŭlena wyrazna i jasna.

Sprawa terytoryjalnaj aŭtanomii dla ŭkraincaŭ nia nowaja. Jana maje ŭžo swaju historyju. Pieršaje damahańnie ŭkraincami aŭtanomii ŭ Polščy pastawili halicyjskija dziejačy na źjeździe Trudawoj Partyi ŭ traŭni 1925 h. u Lwowie. U 1932 h. na kanhresie UNDO tak-ža była parušana sprawa aŭtanomii i kanhres nakazaŭ swaim kiraŭničym orhanam damahacca dla ŭkrainskich ziemlaŭ takoha ładu, jaki-b pakrywaŭsia z źmiestam dahaworu Polščy z inšymi dziaržawami z 14.III.1923 h. adnosna aŭtanomii Haliččyny.

Ciapierašniaje wystupleńnie Ukrainskaj Parlamantarnaj Reprezentacyi z damahańniem dla ŭkraincaŭ u Polščy aŭtanomii—heta konsekwentnaje pastupańnie i dalejšy ciah namiečanaj palityki.

Sudy, sudy...

(*Z litoŭskaha žyćcia*).

U minułym miesiacy listapadzie sioł. h., jak padaje „Viln. Rytojus" Nr. 96, Wilenski Akružny Sud razhledziŭ nastupnyja čatyry sudowyja sprawy nad litoŭcami. 1. 7.XI. adbyłasia sprawa Agaty Mackiewičanki. Lidzki starasta aštrafawaŭ jaje na 100 zał., byccam za nielehalnaje nawučańnie palitoŭsku dziaciej. Pakaranaja sprawu pieradała ŭ Akružny Sud. Hety apošni, uważajučy, što Mackiewičanka patajomna, biez dazwołu ŭładaŭ, sapraŭdy wučyła dziaciej palitoŭsku, pryznaŭ jaje winawataj, ale karu źmienšyŭ na 50 zał.

2. 16 i 23.XI. Wilenski Akružny Sud u Świancianach sudziŭ sprawu Łynkmianskaha probaršča ks. Z. Žejdzisa. Ksiondz hety byŭ abwinawačany, što 28.I. sioł. h. u wioscy Gawiejkieny, a 4 II. u wioscy Waišniuny na zborcy byccam zaachwočwaŭ ludziej adarwać Wilenščynu ad Polščy, piajučy pieśniu: „Da baraćby, da baraćby". Adwakat Juchniewič patrebawaŭ nowych świedkaŭ, a tak-žą znaŭcu litoŭskaj mowy. Sud zhadziŭsia i sprawu adłažyŭ. Pryšła jana ŭznoŭ na paradak dzienny Sudu 23.XI. Śpiarša byli dapytany świedki, miž jakimi znachodziŭsia načalnik biaśpiečnaści i načalnik śledčaha addziełu Świancianskaha starastwa. Jany ćwierdzili, što ks. Z. Žejdzis tak razahitawaŭ Łynkmiansku ju i Widzkuju parafii, što paŭstała niebiaśpieka dla dziaržaŭnaj straży. Adnak świedki hetyja nie dali nijakich faktaŭ, a tak-ža nia mieli tekstu henaj „strašnaj" pieśni. Apračа taho pakazałasia, što inšyja świedki prakurorskija całkom niawierahodnyja, bo adzin byŭ sudžany za rastratu dziaržaŭnych hrošaŭ, jak byŭ sekwestrataram, a druhi za złodziejstwa.

Sud, wysłuchaŭšy prakurora i adwakata, abwinawačanaha ks. Z. Žejdzisa apraŭdaŭ.

3. 28 XI. Wilenski Akružny Sud razhladaŭ sprawu Adeli Rakielichi, jakaja była abwinawačanaja za toje, što kirujučy dziciačym sadkom im. św. Kazimiera ŭ Sałakundziach, Opsanskaj woł., wučyła dziaciej palitoŭsku ŭ lesie. Świedkami z boku abwinawačańnia wystupaŭ polski miascowy wučyciel P. Wojnič i Opsanskaja palicyja.

Adwakat abwinawačanaj źwiarnuŭ Sudu ŭwahu na toje, što prawa prywatna wučyć dziaciej nie zabaraniaje, a tolki zabaraniaje adčyniać školu, paminuŭšy wymahanyja prawam warunki; dziela hetaha i niesystematyčnaje nawučańnie dziaciej u lesie pieśniaŭ, zabawaŭ i nawat čytać — nia moža być nazwana školaj.

Sud abwinawačanuju apraŭdaŭ.

4. 1933 h. u lipni miesiacy byli aryštawany ŭ Świancianščynie: wučyciel M. Gudienas, wučań F. Juchniewič i B. Jurkiewič. Pieršyja dwa prasiadzieli ŭ turmie pa 9 miesiacaŭ, a treci — 3 miesiacy. Byli jany abwinawačany ŭ tym, što byccam naležyli da Sajuzu Wyzwaleńnia Wilni.

Sioleta, 5—6.X. Wilenski Akr.

* * *

Nazaŭtra Wincuś pajšoŭ u školu. Paśle zwanka, jak usie wučni stali razchodzicca pa klasach, Wincuś stajaŭ na kalidory i nia wiedaŭ, što rabić — kudy iści? Pieršy wučań, katory adrazu prywiazaŭsia da Wincusia, byŭ Janka Pamiałowič, bolšy ad Wincusia na całuju haławu. Jon byŭ pakinuty ŭ druhim addzialeńni na druhi hod. Chłapiec jon byŭ dobry, tawaryski, ale niejki cielapień, dyj da taho, jak kazali, — sto pracentny hultaj. Woś jon i staŭ ciešyć Wincusia i ciahnuć u swaju klasu.

— Paŭłowič, čuješ? chadzi! budziem razam wučycca, razam chadzić u školu. Ja wiedaju, hdzie ty žywieš — niedaloka ad mianie, na Jurzdyce. Ja tabie pamahu, što budzie patreba: dam śpisać zadaču, kali zachočaš. Wincuś! čaho ty staiš?

Ale Wincuś stajaŭ na kalidory i dumaŭ: „Što ty mnie pamožaš, kali ja bolš ad ciabie wiedaju?"

— Wincuś! — klikaŭ Janka i stra[illegible] chadzi skarej! bo wun zara budzie jšci inspektar...

Ale kab tut hrymieŭ hrom, kab świaciła małanka i bili piaruny, Wincuś nia zyjšoŭ-by z hetaha miejsca. Raptam pakazaŭsia inspektar: usie chłopcy, što jašče tam-siam bałtalisia pa kalidorach, sypnuli ŭ klasy, ale Wincuś stajaŭ, jak umurawany.

— A ty začem zdieś stoiš?—pytaŭ inspektar.

— Ja nia znaju, kuda idti?—adkazaŭ Wincuś.

— Idzi wo wtoroje otdielenje! — pakazaŭ spektar.

Wincuś pajšoŭ. Tut Janka Pamiałowič pryjazna uśmichnuŭsia, pacisnuŭ tawaryša i dawaŭ Wincusiu miejsca pry sabie. Ale Wincuś i nia hlanuŭ na jaho: prosta pajšoŭ u apošniuju łaŭku i tam sieŭ adzin, nie adzywajučysia da nikoha. Tak prajšli ŭsie lekcyi.

Paśle pałudnia Hanula z Wincusiom iznoŭ pawandrawali da inspektara.

— Začem wy snowa prišli? — zakryčaŭ inspektar: — ja, kaža, ničoha nie mahu zrabić: usim zawieduje „piedagogičeskij sowiet."

Chto jon byŭ—hety „Sawiet" — ni Hanula, ni Wincuś nia wiedali, ale zrazu pytacca nia śmieli.

— A chto jon taki i hdzie jaho šukać? — pytała, nareščie aśmieliŭšysia, Hanula: — my moža i jaho paprasili-b?...

Inspektar lohka ŭśmichnuŭsia pad ryžy wus.

— Našto wy ŭ prašeńni naputali, — kazaŭ jon, — a wot ciapier užo ŭsio prapała.

— Heta Chaimowič pisaŭ! — kazała Hanula.

— Nu, jewo! — adkazaŭ inspektar: — a ciapier u trecim addzialeńni niama miejsca.

— Skolki chłapcu miejsca treba? — adkazała Hanula: — jon taki mały chłopčyk.

— Što-ž ja jaho na piečcy pasadžu?

— Jon i pastaić, aby tolki ŭ trecim...

Tut užo i Hanula i Wincuś płakali aboje, dy tak horka, što inspektar nia moh strymacca i pastaraŭsia skarej adprawić ich damoŭ.

Iznoŭ stała Hanula radzicca sa swajakami, što rabić z chłapcom, bo chłapiec anijak nie zhadžaŭsia astacca ŭ druhim i nie chacieŭ pakidać školy.

Dziadźka Adam Pašniel, u katoraha chacie zatrymalisia, paraiŭ dać što-niebudź inspektaru haścinca.

Dobra. Hanula paličyła swaje aščadnaści; pieradumała, razważyła i stała sumniewacca, ci nia budzie horš.

— Ničoha, idzi śmieła! — zaručaŭ Pašniel:— ja čuŭ, što inspektar biare, jak chto dašć. Ale jon — čaławiek sprawiadliwy: jak woźmie, dyk i zrobić. Wun, kaža, pan Piskunski swajho syna biez ekzaminu prapior u školu, choć kaštawała dwaccać piać rubloŭ čystym zołatam. A wot tut žywie niedaloka šlachcic Kycukiewič: dyk jon zawioz inspektaru razam z synam wialikaje žywoje cialo — praŭda, sytaje było cialo i hładkaje, jak kiełb: zatoje syna pryniali ŭ druhuju klasu, choć jon byŭ zdatny jakraz na świnapasa. Ab hetym tut usie ludzi haworać. Taksama i toj druhi, jak jaho? — zabyŭsia ja. Aha! nu... iznoŭ zabyŭsia proźwišča. Nu, licha jaho biary! i mnoha druhich taksama...

— Hdzie-ž mnie biednaj da takich hrašej? — biadawała Hanula!

— Jak ty biednaja, dyk dosyć z ciabie budzie rubli try-čatyry, abo najbolš — piać. Jak pamažaš, tak i pajedzieš, — takija ciapier paradki ŭ Rasiei.

Tak Adam Pašniel zabiaśpiečyŭ Hanulu, i aśmieliŭ, i paciešyŭ. Hanula pamierkawała, što try rubli ŭ jaje tak—siak znajšlisia-b. Dyk woś taho-ž dnia poznym wiečaram pajšli treci raz da inspektara, kab akančalna raźwiazać dzieła — ci tudy, ci siudy.

Sud, razhledziŭšy ich sprawu, usich apraŭdaŭ. Ale niezdawoleny z hetaha prakuror padaŭ sprawu ŭ Apelacyju. Tut Sud adbyŭsia 30.XI. i abwinawačanych apraŭdaŭ uznoŭ.

P. Ł.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

Сьмерць і паховіны сьв. пам. Альбіна Стэповіча. У ночы з 17 на 18 сьнежня сёлета памёр ад хваробы сэрца (запаленьне ўсердзя) у Віленскай Літоўскай Клініцы Альбін Стэповіч, дзейны супрацоўнік шматлікіх беларускіх арганізацыяў і інстытуцыяў. Паховіны Нябожчыка адбыліся ў наступным парадку.

19 сьнежня а гадз. 9 рана цела нябожчыка было перавезена з клінікі ў касьцёл сьв. Мікалая. Кондукт жалобны вёў і набажэнства адправіў Кс. Адам Станкевіч.

Экспортацыя цела з касьцёла на могілкі Росса пачалася а гадз. 15.30 (палова чацьвёртай па абедзе) таго самага дня. Экспорту вёў Кс. В. Гадлеўскі. Аб самых паховінах больш напісана на іншым месцы нашай сяньняшняй газэты.

З Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры. У чацьвер 20 сьнежня 1934 г. з прычыны сьмерці сьв. пам. Альбіна Стэповіча, які быў сэкрэтаром Цэнтральнага Ураду Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры і старшынёй Віленскага Аддзелу гэтага-ж Інстытуту, адбылося супольнае жалобнае паседжаньне прэзыдыумаў абедзьвюх вышэйназваных арганізацыяў. На гэтым паседжаньні старшыня Цэнтральнага Ураду БІГіК Кс. В. Гадлеўскі схарактэрызаваў постаць памёршага А. Стэповіча, як ідэйнага беларускага працаўніка, памяць каторага ўсе прысутныя на паседжаньні ўшанавалі паўстаньнем з мясцоў і хвілінай маўчаньня.

На месца памёршага сьв. пам. Альбіна Стэповіча ў Цэнтральны Урад на становішча сэкрэтара, згодна з пратаколам апошняга сходу Рады Інстытуту, аўтоматычна ўваходзіць кандыдат у сябры прэзыдыуму абс. этн. М. Пяцюкевіч.

У прэзыдыуме Віленскага Аддзелу Бел. Інстытуту Гасп. і Культуры функцыі старшыні будзе выконваць віцэ-старшыня гэтага-ж прэзыдыуму інж. А. Клімовіч, заступнікам якога зьяўляецца грам. А. Яцына. На вольнае месца сябры прэзыдыуму Аддзелу ўваходзіць кандыдат студ. А. Махонька. Усе пералічаныя зьмены ў выкананьні функцыяў важныя да найбліжэйшых Агульных Сходаў Рады і Аддзелу Беларускага Інстытуту Гасп. і Культуры.

Нарастаюць новыя беларускія сілы. У суботу 15 г. м. у віленскім унівэрсытэце адбыўся ўрачысты акт прысягі абсольвэнтаў лекарскага факультэту. Абсолюторыю атрымалі і студэнты—беларусы: Л. Варанавічанка, А. Гічанянка, Я. Малецкі, Ф. Леўша і М. Яцкевіч.

З дзейнасьці бел.-поль. санацыі. Беларуская санацыя, якая супрацоўнічае ў Вільні з польскімі ўладамі, як ведаем, расшчапілася на два „лагеры": А. Луцкевіч супроць Р. Астроўскі. Цяпер гэтыя полёнофільскія „лагеры" судзяцца ў грамадзкім судзе за прошлыя свае дзеяньні. Гэтак судзячыся за прошлае, дбаюць яны і аб будучае; каб мець з чым паказацца... абодва гэтыя „лагеры", кожны на сваю руку, пачалі „заляцацца" да Т.Б.Ш. Ходзяць чуткі, што ўжо фліт пачаўся: Астроўскі з тэбэшоўцамі арганізуе царкоўнае таварыства П. Магілы, а Луцкевіч намагаецца стварыць угадовую групу бел. інтэлігенцыі з учасьцем так-жа тэбэшоўцаў. Каб з гэтых залётаў і фліртаў ды выйшла што путнае, спадзявацца аднак ня прыходзіцца.

„Hołas Dušy", кніжка да набажэнства для беларусаў-каталікоў, гэтымі днямі выйшла з друку і прадаецца ў кнігарні „Пагоня", Вільня, Завальная 1—1 па 60 грашоў за кніжыцу.

„Новы Шлях" № 8, часапіс беларускіх нацыянал-соцыялістаў дня 20 г. м. выйшаў з друку.

Канцэрт.

У суботу, дн. 15 га г. м., у беларускай філіі дзяржаўнай гімназіі ім. Міцкевіча ў Вільні (Вострабрамская 9) адбыўся канцэрт песьні, з дамешкаю дэклямацыяў вершаў нашых поэтаў і прадукцыяў струннага аркестру. Праграма канцэрту — заабшырная і дзеля гэтага зацяжкая. Зусім было-б дарэчы выкінуць з праграмы 2-ю частку канцэрту, а агранічыцца толькі да часткі 1-й і 3-й, уплёўшы у іх дзеля розна-стайнасьці толькі пару дэклемацыяў, і абмінуўшы прадукцыі струннага аркестру, а так-жа нікаторыя солёвыя вокальныя нумары.

Хор гр. Р. Шырмы, кіраваны ўдачнай і ўмелай ягонай рукой, прапяяў некалькі, пераважна народных песьняў („Зялёны гай," „Чорны вочкі, пара спаць," — гарманізацыі К. Галкоўскага; „Перад Пятром," „Захацела стара баба разбагацеці," „Раёк," „Каляда" — гарм. А. Грэчанінава; „Ня стой каліна," — гарм. М. Равенскага; „Ой, бядаж мая" — гарм. Т. Уладзімірскага), а так-жа некалькі песьняў ненародных („На ніве," словы Я. Коласа, музык. М. Анцава; „Мы ідзём," сл. Журбы, „Сьняжыначкі," сл. Ясакара,—муз. Уладзімірскага).

Агулам кажучы, Хор гр. Шырмы апраўдаў, як заўсёды, спадзяваньні прысутных, а нікаторыя песьні пераважна народныя (тыповыя беларускія песьні) калыхалі сэрцы ў слухачоў і знаёмілі гэтых апошніх з вартасьцяй пясьнянай культуры Беларуса. Да такіх песьняў — шэдэўраў трэба залічыць: „Перад Пятром," „Раёк," „Ой бяда-ж мая," „Чорны вочкі, пара спаць" і інш., а такжа — па сваей сіле артыстычнай і сіле вытварэньня настрою — „Сьняжыначкі".

Гр. Р. Шырма! Можаце паказацца (і трэба!) ў сьвет і пераконываць яго ў тым, што ня так ужо кепска з нашай беларускай культурай!...

Былі солёвыя польскія нумары даволі артыстычна прапяяныя гр. Невядомскім.

Але, але!... — але па зьместу, па духу нікаторыя (прадусім „Hej dziewczyno, ty niebogo!") з гэтых песьняў зусім не гарманізавалі з настроем аўдыторыі, моладзі, самога вечару, і т. д., і т. д., ну, адным словам, скрыпуча выйшла!... Ціж ня так?!... Нікаторыя слухачы на'т спадзяваліся і такой „неспадзеўкі" ад гр. Невядомскага, — а ну-ж жарне якую „брыгаду" ці іншую легіённую... Ужо-ж, калі „пусьціць" дух вайсковы, дык пусьціць!... Але — не дачакаліся гэныя слухачы!...

У сэнсе арганізацыйна-тэхнічным, „арганізатарам" канцэрту шмат чаго трэба пажадаць.

Бацькаўскі Камітэт, як афіцыяльны арганізатар канцэрту, здаецца, і быў толькі арганізатарам з назову. Брр!..

І шмат дзе ў нас так ёсьць!..

Слухач.

Najbolš skarystajuć asadniki.

Jak wiedama, polski ŭrad wydaŭ nowy zakon ab ziamielnych daŭhoch. Zakon hety daje zadoŭžanym sialanam značnyja palohki, ale najbolš asadnikam, bo jany najbolš ad uradu i pažyčali. Doŭh ziamielnych haspadarak u waj. Wilenskim i Nawahradzkim adnamu tolki fundušu na ziamielnuju reformu stanowić 53 miljony 19 tysiač zał. Z hetaj sumy asadniki ŭziaŭšy 37 prac. Ahulnaje-ž zadoŭžańnie ŭ hetych dwuch wajawodztwaŭ ziamielnych haspadarak na 282 miljony i 19 tys. zał. Pawodle henaha zakonu adnej tolki Wilenščynie moža być darawana 18 miljonaŭ zał. Woś-ža i sialanie biełarusy, jakija majuć ziamielnyja daŭhi, pawinny dabiwacca, kab skarystać z palohkaŭ.

БЕЛАРУСЫ! Падтрымлівайце сваю прэсу. Выпісвайце найстарэйшую беларускую газэту „Беларускую Крыніцу!"

Roznyja wiestki.

Z POLŠČY.

Sojm i Senat. Budžetnaja sesija Sojmu i Senatu pracuje. U Sojmie adbywajucca plenarnyja pasiedžańni. Na pieršym plenarnym pasiedžańni padana apazycyjaj mnoha śpiešnych prapazykaŭ i interpelacyjaŭ.

Kuplajuć zbožža. Hazety padajuć, što pryčynaj pataniendnia zbožža hetaj wosieniaj było toje, što byli pierastaŭšy kuplać zbožža dla wojska. Ciapier užo pačali skupliwać zbožža i kazionnyja instytucyi. Dziela hetaha spadziajucca, što i cana na zbožža padymiecca.

Licytujuć. U Waršawie ŭ praciahu hetaha m-ca i studzienia 1935 h. majuć pradać za daŭhi 300 damoŭ.

Z ZAHRANICY.

Masawyja rasstreły. U Sawieckaj Ukrainie, paśla zabojstwa Kirowa ŭ Leninhradzie, kamunistyčnyja ŭłady zawastryli teror i pačali masawa rastreliwać ukraincaŭ. Nadowiačy ŭ Kijewie rastralali 28 čaławiek.

Kaho nie rasstrelili,—ssyłajuć u Sibir. Paśla rasstrełu 66 asob u Leninhradzie i ŭ Maskwie, z pomsty za zabojstwa Kirowa, wysłali ŭ Sibir rodnych i swajakoŭ rastrelenych bolš 200 asob.

Winoŭniki zabojstwa Kirowa. Kamunistyčnyja hazety ćwierdziać, što Kirowa zabili zhaworanyja prychilniki Zinoŭjewa. Ciapier „prawawiernyja" kamunisty zinoŭjeŭcaŭ nazywajuć najbolšymi worahami proletaryjatu i škodnikami sawieckaha budaŭnictwa. A sam Zinoŭjeŭ pakulšto žywie ŭ Maskwie spakojna.

Wykidajuć z partyi čekistaŭ Paśla zabojstwa Kirowa mnoha ludziej papała pad hnieŭ kamunistyčnych bahoŭ i čekistaŭ, jakija prad hetym krywawaj dziejnaściaj ich sławili. Hetych „hrešnikaŭ" kamunistyčnyja bahi prahnali z balšawickaha raju — z słužby — i wykinuli z partyi, a paśla aryštawali i ŭ piekła — pasadzili ŭ turmu.

Masawyja arylšty rabotnikaŭ. U Leninhradzie kamunistyčnaja palicyja wykryła kontrrewalucyjnuju arhanizacyju i ŭ suwiazi z hetym aryštawała kala 300 rabotnikaŭ.

Fašystaŭski Sajuz Narodaŭ. U Šwajcaryi ŭ Montre ŭ minułym tydni adbyŭsia mižnarodny kanhres fašystaŭ. Kanhres pastanawiŭ imknucca, kab dawiaści da mižnarodnaha supracoŭnictwa nacyjanalistyčnyja farmacyi ŭsich krajoŭ. Adzin z učaśnikaŭ hetaha kanhresu zajawiŭ, što treba imknucca da taho, kab stwaryć fašystaŭski sajuz narodaŭ. Na hetym kanhresie byli pradstaŭniki z 15 dziaržaŭ.

Niawolnictwa. Na świecie jość ciapier bolš 500000 niawolnikaŭ, a „cywilizawanyja" pradstaŭniki dziaržaŭ u Lizie Narodaŭ ab hetym i nia ŭspomniać. Hetyja niawolniki pakutujuć u Abisynii i ŭ Arabii. U Sawietach takža zawodzicca niawolnictwa, dzie pad prymusam ludzi pracujuć, dastajučy za pracu pahardu i takuju ježu, kab tolki nie pamierci z hoładu.

Nia płaciać daŭhoŭ. Mnohija dziaržawy winawatyja Amerycy hrošy, —h. zw. wajennaha doŭhu. Hety doŭh treba spłačywać ratami, a rata prypadała 15 h. m. Wielmi mała jakija dziaržawy zapłacili hetuju ratu doŭhu. Nie zapłaciła raty i Polšč.

Francyja z Sawietami za ŭschodni pakt. U Ženewie 5 h. m. pradstaŭniki Francyi z sawieckimi pradstaŭnikami dahawarylisia supolna imknucca da zaklučeńnia h. zw. uschodniaha paktu. Ab hetym uschodnim pakcie my niaraz užo pisali.

Z KRAJU.

Palityčny konkurs. Niadaŭna polskija arhanizacyi wazili sialan z našaha Kraju pa Polščy, a ciapier zahadali ekskursantam apisać hetaje pawožywańnie. Za apisańnie wyznačyli konkursowyja naharody wartaściaj: 30 zł., i 20 zł. i 10 zł. Cikawa i toje, što pazwolili apisywać, jak chto ŭmieje: pabiełarusku, palitoŭsku i jak kamu lepiej.

Z hetaha widać, što chočać dawiedacca, što ciapier dumajuć našyja sialanie pajeździŭšy pa Polščy. Nu, ale niachaj buduć peŭnymi, što z hetych apisańniaŭ nastrojaŭ našaha sialanstwa nie dawiedajucca.

Piśmy z wioski.

„Čornaja doška".

Łaplina, Porpliskaj wołaści, Dzisienskaha paw. Ciapier roznyja zborščyki roznych achwiaraŭ i dźwiarej nie začyniajuć. Žbirali na pawodčykaŭ u Halicyi, źbirali i źbirajuć na LOP, źbirajuć i na budowu škołaŭ. Hetu zborku na budowu škołaŭ naš niepierahałasawany radny nazywaje prymusowaj, pa 10 hrošaŭ ad dziesiaciny. Kali chto nia maje abo nia moža hetaj składki dać, dyk niewybirany radny abzywaje taho kamunistym, anarchistym i zapiswaje na „čornuju došku". Hety samazwanny radny nadta pačaŭ prysłužywacca polskim arhanizacyjam i rozna strašačy moładź zahaniaje jaje ŭ polskija koły.

Braty, wypiswajcie swaju rodnuju hazetu „Bieł. Krynicu" i jaje čytajcie. Dawiedajeciesia, što možna rabić i čaho nia možna.

Liplinski.

Беларускае прадстаўленьне.

Стоўпцы. Нашае Беларускае Дабрадзейнае Т-ва 18 лістапада ладзіла ў Стоўпцах беларускае прадстаўленьне. Зацікаўленьне сярод нашых стаўпэцкіх беларусаў беларускім прадстаўленьнем было вялікае. Недарэчным ёсьць факт, чаму ваколічныя жыхары не зацікавіліся гэтым прадстаўленьнем. Трэба [illegible]даць, што ў ваколіцах Стоўпц[illegible] беларуская народная сьведамасьць шырокая і глыбокая.

П. В.

Ab našym samaŭradzie.

Rakawa, Maładečanskaha paw. Wybary ŭ wałasnuju radu i ŭ nas adbylisia biez hałasawańnia. Paśla wybaraŭ rady adbylisia wybary wojta. Achwotnikaŭ na hety pasad było nadta šmat. Wybrali za wojta biežanca z Saw. Biełarusi, jaki adtul uciokšy tut ažaniŭsia i dobra wiadzie haspadarku. Pakulšto ludzi z nowaha wojta zdawoleny, spadziajucca, što i ŭ wołaści budzie dobra haspadaryć. Achwotniki na wojtaŭski pasad paśla wybaraŭ wojta wystupili z wałasnoj rady. Na ich miesca ŭstupili ŭ radu kandydaty. Ciapier naša wałasnaja rada składajecca blizu z adnych biełarusaŭ. Ale siarod našych radnych niama nijakaj łučnaści — usie iduć u razdrob. U pawietawy sojmik wybrali adnaho biełarusa, a druhoha asadnika.

J. Makar.

Biełaruskija
Kalendary
— adryŭnyja i knižkaj —
na 1935 hod
možna najwyhadniej kuplać u
BIEŁARUSKAJ KNIHARNI
«PAHONIA», Wilnia, Zawalnaja 1.
Cana adryŭnoha kalendara 55 hrašoŭ.
Cana kalendara knižki 65 hr.
Pry bolšych zakupach wialikaja ŭstupka.
Biaz hrošaj kalendary nie wysyłajucca.
Pierasyłka adnaho kalendara 25 hr. na košt zakazčyka.

Redaktar Jan Paźniak. Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny ŭ Wilni, Zawalnaja 1— 3. Wydawiec A. Šutowič